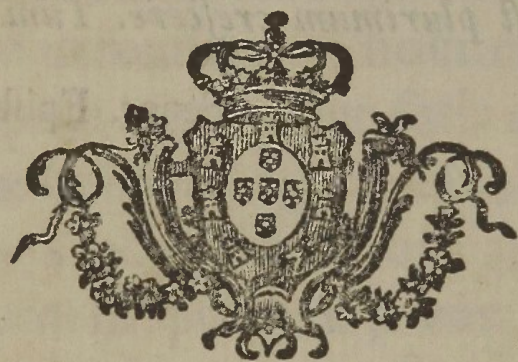

EMMANUELIS ALMEIDÆ
MACIELII
IN GYMNASIO BAHIENSI
REGII PHILOSOPHIÆ PROFESSORIS
ORATIO
IN SOLEMNI STUDIORUM INSTAURATIONE
PUBLICE HABITA
POSTRIDIE KAL. MARTII
ANNI CIOCCCLXXV.

OLISIPONE
EX TYPOGRAPHIA REGIA.

ANNO CIOCCCLXXV.

Cum facultate Regiæ Curiae Censoriæ.

*Rationale animal es : quod ergo in te bonum est ?
perfecta ratio. Hanc tu ad summum finem evoca , in
quantum potest plurimum crescere. Tum beatum esse te
judica.*

Senec. Epist. cxxiv.

ORATIO.

I uberior unquam, ac periculofior Oratori fuit dicendi materia, eam profecto effe fateor, in qua me verfari agnofco. Dicendum eft de Philofophiæ Rationalis dignitate, quo uberio- rem eloquentiæ campum vidi nullum, ubi latius excurrant veræ fapientiæ laudes cum mortalium felicitate conjunctæ. Sed dicendum ab homine, qui ætate, utcumque, ægritudine fatis attritus, curando potius corpori, quam excolendæ menti opportunus effe videbatur: in quo periculi quantum fit pofitum, vos ipfi judicate. At fi patriæ hanc, qua fruimur, vitam, fi Regibus ipsius vitæ commoda, conſervationemque debemus; necesse eft, ut ad patriæ utilitatem, Regumque imperium nosque, noſtraque omnia referamus. Hoc quolibet unicuique tempore natura imperat, & religioſius certe mihi, qui lapſis retro

annis multos Brasiliæ tractus peragranti nulli , nisi in patria , clementius sanitati meæ cœlum , aut firmitus tuendæ valetudini præsidium invenire contigit. mihi , qui a Rege nostro Fidelissimo , & Optimo tot acceperim beneficia , ut nisi alia suppeterent observationis meæ incitamenta , unum grati animi officium me ad obsequendum impulisset. Prætereo illa perenni fluxu ubique manantia , & in creditos sibi populos derivata benevolentia argumenta. omitto , quæ ad extollendam Regni majestatem , augendam civium fortunam , commercium amplificandum , perpoliendas artes , exercitus instruendos , litteras demum perficiendas provisæ fuisse gloriamur. Hæc mihi cum aliis communia sunt , & communem sibi postulant subditorum omnium acclamationem. sed ea , quæ cum ampla sint , me propius contingunt , omisisse scelus esset , & quidem immane. Ipse REX beneficentissimus e regio culmine jam dudum oculos in domum meam convertit. ipse me hominem longe positum , ac vix auditum non meminit tantum ,

tum , sed auxit , ornavitque. Quare vos precor , Auditores , ignoscatis mihi hoc demandatum a Rege docendi munus hilari , promptoque animo subeunti : & cum Rationalis Philosophiæ supra cæteras quascunque illius partes commendaverim , siquid imbecille , deviumque exciderit , ætati meæ studiis defuetæ : siquid vero firmum , rectumve fuerit pronuntiatum , totum illud post Deum Optimum Maximum clementissimi Regis imperio , ac meæ in patriam caritati tribuatis.

Maiores nostri , qui Aristotelici dicebantur , cogitandi Arte nimium capti , dum illam plus æquo colere , atque ornare student , tot bellas quidem , sed inanes , ac futiles reculas addiderunt , ut nativum ipsius colorem , & pulcerrimam faciem deturpaverint. Hinc meretricio cultu deformis , contemptui haberi cœpit gravissima , atque omnium mater disciplina , & doctorem hominum in se primum aversionem , odium deinde , & despectum provocavit. Sed eorum multi , qui hanc impeditam cogitandi me-

methodum carpebant, ob labilem humani spiritus conditionem, culpam dum fugiunt, in aliud profecto vitium impegerunt. A Rationali ad Physicam, a mentis ad sensuum Philosophiam confugere, Mathematicæ auxilia invocare, machinas disponere, & collecto magno undique instrumentorum apparatu Scholasticos aggredi, & opprimere destinarunt. Hæc saniora quidem consilia fuerant, nisi longius quam par erat, prolata, eo imprudentiæ devenirent, ut nonnulli Geometriam pro Logica, pro Methaphysica Algebram, ac Naturæ Jus pro Ethica solum addisci, perlustrarique debere a juventute credidissent. Et quamvis res omnes, illas simul, quæ perspicuæ fiunt, & cunctis obviæ, geometrico ordine collocarent; pro demonstrationibus sæpe hypotheses, easque levibus innixas conjecturis obstrudere visi sunt magno cum rei litterariæ detrimento. Quid enim dissimulem viros fuisse clarissimos, quos honoris ergo prætermitto, qui cum mundi prius opera analytica methodo explorare debuissent, ut il-
la

la synthetica postea facilitate distribuerent, alia e contrario ad proprii ingenii normam conficta excogitarunt, ad eaque si possent, conformanda cogere tentarunt naturam invitam & reclamantem?

Sed ea jam sumus ætate, litterarumque fortuna, ut, amputatis utriusque partis præjudiciis, suum cuilibet disciplinæ jus, locus, & limites sine injuria serventur. Advenerunt tandem felicia illa tempora, quibus beatos nos, beatumque regnum prædicaret gravissimus ille Philosophiæ magister Plato, sub Rege omnium maximo, qui cum difficilima imperandi arte, cum ineluctabili justitiæ tenore, & cum eximia prudentiæ dexteritate, in ipsa curarum mole non philosophatur modo, sed Philosophos, veræ dico Sapientiæ amatores, ad se trahit, atque invitat, ut collatis inter se consiliis quid in unaquaque optimum seligi, tradique possit. Adepti jam sumus amplissimum doctorum omnium Mæcenatem MARCHIONEM POMBALIENSEM, inclytum illum virum Lusitaniæ bono natum, fidissimum

mum Regni Administrum , cui inter tot
 regia , ac seculo digna facinora summa est
 supra omnem gloriam laus de profligatis a
 se erroribus triumphasse. Susplicimus jam do-
 ctissimum Censorum Senatum , quos inter
 caput adtollit Præsul ille sapientissimus non
 tam dignitatis splendore , quam virtutum
 merito , ac litterarum honore conspicuus.
 Hi sunt limpidissimi canales , per quos sa-
 luberrima Solii oracula ad nos quotidie de-
 rivantur. Testis illa Academia Colimbri-
 censis nuper erecta , ac novo spiritu dona-
 ta. testes innumeri doctrinarum omnium
 Professores. testes demum leges illæ , le-
 gumque volumina ad rectam studiorum ra-
 tionem instituendam. quæ tacentibus etiam
 nobis perpetuo clamant , atque extollunt
 immortalem Regis gloriam. Sed cum tot ,
 ac tanta nequeamus his verborum angustiis
 comprehendere ; nostra , unde paululum di-
 vertit , redeat oratio , & ex multis unum
 adnotare sufficit , quod ad rem , in qua su-
 mus , inlustrandam suo jure pertinebit.

Acre illud , quod a Philosophis magna
 utrin-

utrinque animorum contentione agebatur, bellum hoc regio, gravissimoque judicio extinctum vidimus. Physicæ, ac Mathematicæ præclara quidem sedes, atque honor designatur in Academia nostra: at Logica, Methaphysica, Ethicaque totum, quod late patet Lusitaniæ imperium, non excurrere tantum permittuntur; sed præcepti religione eas addiscere, atque docere constringimur. O sublime Philosophiæ nostræ decus! o excellentissimum omnium præconium! Si enim Romanorum sapientissimus Tullius uniuscujusque artis laudem ex illo, quo diffunditur terrarum ambitu, metiendam fore dixit, ut quæ amplioribus, magis, quæ vero angustioribus continerentur finibus, minus pretii, existimationisque reciperent; quantum gloriæ putatis, Auditores, inesse nostris studiis, quæ nullis definita locis, immo omnium oculis exposita, omnium manibus teruntur, atque frequentantur? Et ne quis in eam fortasse suspensionem veniat me ex antecepto in disciplinas illas odio hæc, aut similia effutire; fateri cogor me

a puero nescio qua animi vi , innatoque pondere ad ipsas ferri , & supra omnium mortalium conditionem extollere , quos in hac parte excelluisse audiebam. Quod si in iis parum , aut nihilum me profecisse agnoscam , illud ingenii mei tarditati potius , quam artium invidiæ adscribendum. Sed cum muneris mei ratio me moneat non amori , aut odio , sed veritati nos , nostraque judicia deberi ; huicque non personarum patrocinium , non regionum amplitudo , & humanæ commendationis auctoritas præferri possint ; inspiciamus , si Deo placet , utriusque Philosophiæ indolem , ut altera contra alteram posita luculentius innotescat.

Cujuslibet sane doctrinæ virtutem ex illa primum , in qua occupatur , materia , ac ex fine demum , quo ipsa tendit , definiri oportere doctissimi omnes confitentur. Nam , quæ nobiliorem sibi objectam rem aut contemplatur , aut agit , mediaque disponit ad sublimem magis , utilemve finem consequendum ; hæc aliis palmam eripit , anteferrique

que meretur. Quænam vero nobilior sit Philosophiæ materia , quis tandem finis illius utilior ? hoc in controversiam , periculumque adducitur. Physicæ , ac Mathematicæ amplissimam esse materiam , eandemque pulcerrimam nullus erit , qui neget. Totum hoc naturæ sensibilis vastissimum regnum , & quæ in eo clauduntur omnia , sunt earum considerationi adtributa. Illa causas , effecta , atque leges inquirat : hæc numerum , pondus , & mensuram , quibus a summo omnium Artifice constitutus est mundus iste adspectabilis , expendit. Et quamvis in hac rerum perscrutatione multos sudores profundi necesse sit , sive in detegendis illius arcanis , sive in extricanda ipsius proportionem , nihil tamen suavius videri potest hominum phantasiæ his sensuum imaginibus adfuetæ. Omnes enim vix nascimur , his statim simulacris occupamur , illorum dulcedine capimur , atque iis adhæremus , nec sine dolore ab ipsis in morte separamur. Accedit alia , & quæ , mea quidem sententia , homines fortius trahit ad hæc

studia diligenda, animi scilicet nostri insatiabilis discendi cupiditas: qua fit ut eorum auxilio res a nobis longe distitas intra conclave positi cognoscamus, quin opus sit pedem foras efferre, aut terrarum orbem peragraré. Nam quidquid in belluis, plantis, metallisve tellus; quidquid mare in mirabili piscium varietate, & reciproca cœtus successione; aer in elastica ventorum celeritate, atque avium pulcritudine; ignis demum in stupenda lucis suæ methamorphosi comprehendit; Physica nullo negotio nobis exhibet, atque animum pacifice delectat. Ad hæc Mathematica suas explicat chartas, ut non solum singulas globi nostri regiones, situs, maria, incolas, eorumque mores Geographiæ ministerio intueamur; sed Astronomiæ innixi, ac supra nos metipsos erecti, cœlos, cœlorumque spatia percurramus. Totus præterea Physicæ labor in eo demum ponitur, dum naturæ ordinem perscrutatur, ut eum inservire faciat hominum bono, atque utilitati. Ipsa est, quæ viam sternit, & instrumenta parat

rat Medicæ arti , qua deficiente nostra , & totius universi salus periclitaretur. Quid enim referret hominem nasci sanum , si statim morbo correptus interiret ; aut saltem illius vi detentus toto , quo maneret tempore vitam viveret ærumis angoribusque miserrimam ? Adversus hæc omnia cum humanum genus remedia habeat a Medicina ; hæc vero a Physica ipsorum principia mutuetur , ut nos aut sanos servet , aut ægros fanet ; Mathematica intendit , ut nos vita ipsa , ac sanitate nostra commodius perfruemur. Sit licet homo viribus potens , ac firma valetudine donatus , nisi in domum se recipiat , nisi mœnibus se muniat , nisi artes , commercia , & id genus alia perquirat ; quos non dico labores in paupere vita conservanda , sed quas in latronibus insidias , quæ pericula in hostibus offendet ! His ergo cunctis occurrit illa per Civilem , & Militarem Architecturam , quæ in construendis urbium ædificiis , ac munitionibus occupantur. Nec contenta nos sanos , ac tutos habere , divites etiam reddit , dum

Na-

Nauticam advocat , cujus ope semotas longe provincias penetrare , mercesque ex ipsis pretiosas comportare satagit. Hic domorum nitor , & civitatum nostrarum amplitudo , hæc tandem divitiarum adfluentia , quibus a sylvestribus quibusvis populis discernimur , ipsis sane litteris debentur.

Videre mihi videor , Auditores , omnes vos totos inardescere erga Physicas disciplinas , ac supra quascumque alias illis laudem , primasque deferre. Sed cohibeatis , vos precor , parumper judicium vestrum , præcipitemque sententiam: spero. enim futurum , ut si , quæ de ipsis dicta hæcenus sunt , placuerunt ; quæ de Rationali Philosophia a me dicentur , maiori certe vehementia vos rapiant ad illam ardentissime amplectendam. Si enim mundus iste adspectabilis , qui illas occupat , tantam secum dignitatem , commodumque adfert ; quid de intelligibili mundo sperare oporteat , in cuius contemplatione doctrinæ nostræ versantur ? Una , & hæc præclara argumenti species , si alia deessent , sufficeret pro
ip-

ipsarum præstantia separanda : intelligibilem nimirum spiritali , & vivida ; adspectabilem vero ex corporea , & inerti substantia constare : & quantum a corpore distare spiritum pro sua excellentia experimur omnes , tantum illud ab eo evidentius superari. Hoc ipsum , quod portamus , humanum corpus , sane egregium , atque nobilissimum , nisi spiritu regeretur , cadaver esset statuæ per simile , in qua præter figuræ formam nihil fere dignum reperitur. Tota igitur , quam in eo miramur , ingenii virtus , unde supra cæteras universi partes illius claritas commendatur , ex interna animi vi profiscitur. Quanta vero hæc sit , quam varia , & stupenda , quo tandem ordine moveatur , totum illud corporeæ naturæ systema excedit. Mundus iste , qui sensibus objicitur , re quidem vera amplissimus , tot enormi leucarum distantia circumfusus , intra mentem tamen hominis capitur , deinde inspicitur , retinetur postea , ac tandem comprehenditur. Multiplices insuper , quibus hæc peraguntur , cogitationum ortus ,
ac

ac progressus , etsi præ consuetudine nos mirari non sinat , nostram tamen adtentionem merentur potius , quam physicæ rerum productiones. Aliæ alias continuo ideas excitatas , ac sibi invicem succedentes excipiunt , indies pulcriores. Nam quemadmodum tellus nimio parturiendi fructus labore inanis redditur , & sterilis , mentis nostræ fœcunditas frangitur , sed semper sui potens , ac novæ prolis effectrix perpetua fœtus suos gignit , atque educit , ut non illi autumnus , hyems , ver , æstasque aut expectentur , aut noceant. Quodsi tanta est hæc humani spiritus dignitas ; maxima certe erit spiritus Divini , illius omnium Auctoris , qui mundum utrumque condidit , servat , atque moderatur , cujus profitemur gloriam a nullo investigari posse , nec definiri. En Philosophiæ Rationalis materia tot , ac tam sublimia continentis. Jactet ergo Physica illas , quibus occupatur , corporei mundi causas , effecta , atque leges , & suam demum in evolvendis illius mysteriis sollertiam : Logica statim opponet

mi-

miranda mentis nostræ arcana , & suos in detegenda veritate conatus , erroribusque corrigendis diligentiam. Adducat etiam Mathematica numeros suos , mensuras , ac pondera , quibus librat terrarum , cœlorumque distantias : Methaphysica vero offeret firmas illas rerum omnium regulas , æternarum , exstantium , ac possibilium ; & cum illa externam tantum universi faciem inspiciat , ac præter ea , quæ facta sunt , nihil aliud meditetur , nihilque præsumat ; hæc internam ipsius universi formam , ordinemque illum , quo res aliæ fieri a Deo possunt , quantum fas est homini , perscrutatur. Et quamvis Physicæ , ac Mathematicæ non parva laus sit , quod originem præstent , viresque Medicinæ , qua hominum vita servatur : Logicæ maior , & Methaphysicæ accessio fit , quia sinu suo alere , ac manu-ducere videantur Ethicam , per quam eorum spiritus perficiatur.

Si vero ad finem illum , in quem Rationales disciplinæ collineant , sermo noster progrediatur , nemo , nisi injustus rerum

æstimator, dignius aliquid, utiliusve invenire poterit. Ceteræ omnes eo tendunt, ut bona nobis multa corporis, vitæque commodis obsequentia comparentur: nimirum sanitas, pax, securitas, atque divitiæ: nostræ vero illuc prospiciunt, ut animi virtutes, & beatitudinem consequamur. Idcirco hortantur nos, & hortando quotidie inclinant ad veram rationis normam explorandam. Cum enim ista, qua a belluis fecerimur, hominis natura ad aliquam, ubi tandem adquiescat, felicitatem excitetur semper; & hæc nisi amore non obtineatur, nosque amare nequeamus illud, quod nusquam cognovisse datur; erunt certe omni studio prosequendæ artes illæ, quarum una tenebras dissipet, ut felicitatem nostram agnoscamus: alia, quæ facem adtollat, ut eam sublimius contemplemur: postrema, quæ modum dicet, ut illa securius perfruamur. Logica igitur est, quæ nobis ingenii usum statim aperit, quæ sophismata vitare, ac veritatem amplecti docet. Ipsa, quæ parentis more nobiscum simul operatur, cogitatio-

tiones gignit , genitas comparat , & quidquid intus latet , luculenter evolvit. Et cum nos ad maiora paratos videt , Methaphysicæ tradit , cujus munus est ad altiora erigere , generaliaque universi hujus principia , atque unum tandem illius Conditozem , Naturam omnium intelligentissimam , potentissimam , perfectissimam. Tunc occurrit Ethica , nullique labori parcat , ut nos moveat ad expetendum summum illud bonum , cui profecto , quidquid sumus , erimusve , acceptum deberi ipsa demonstrat , aliaque , nisi virtutis via , perveniri non posse ad perpetuam , quæ in eo est , & qua demum beati erimus , voluptatem. Hic ego vestram , Auditores , patientiam oro , & considere- tis , quæso , quodsi nostra orationis prolixitas cruciet , rerum dicendarum utilitas levabit. At quo fastidium in hac parte vestrum minuatur , non ego , sed vos ipsi fingite hominem , quem placuerit , omnibus corporis , ac fortunæ dotibus instructum , firmum , elegantem , divitem , præpotentem ; sed hebetem simul , ac tardum. Opus
c ii est ,

est , ut eum vestra etiam sententia infelicem fore judicetis ; propterea quod tot sibi concessas a natura facultates moderari nequeat , immo aliorum curam provocet , ut eas reprimant , ne iis in propriam aliquando perniciem abutatur. Quodsi illi ingenium contigerit ad quascumque litteras adprime comparatum ; sed nescio quo mentis impetu eas tantum versare amet , quæ corpori profunt ; quæ vero animum perficiunt , prorsus despiciat , & ignoret ; hunc mortalium omnium miserrimum pronuntiabit. Nihil eum juvabit artem in promptu habere , ut se a morbo expediat ; nihil divitias numerare , ut rerum indigentia occurrat ; nihil domos , ac mœnia construere , ut se ab insidiatoribus tueatur ; si in semetipso vitium intus nutrit , ac fovet pestem omnium teterrimam , atque hostem omnium periculosissimum. Nulla illi cura erit de summa in imperantes observantia , de tenera in parentes pietate , de suavi in æquales adfectu , & prompta in miseros caritate ; sed omnia societatis humanæ vincula dissolvat ;

&

& quod malorum finis est, de consequenda vera hominis beatitudine desperabit. E contrario qui vividam fortitus indolem, eam his nostris studiis formaverit, quamvis multa ad corporis commodum spectantia desideret, animi tamen virtutibus se instructum viderit; hunc ego hominem beatum reputo, quantum ferat nostra hæc vita, atque mortalitas. Quidquid acerbum ei vel a noxio cœli adflatu, humorumque pervicacia, vel ab improborum asperitate accidat; æquo animo illud excipiet. Ipse præ cæteris erit, qui difficillima pro bono aggredi, atque pati tentabit, tametsi eum adversantia multa circumstent, cum ex hac nostra Philosophia persuasum habeat, virtutem non sine labore exerceri solitam; & ad summam hominis felicitatem iter fieri per medias difficultatum acies, quibus tandem devictis, vir sapiens de sua etiam calamitate gloriabitur.

At illa vos mihi obstrepentes audire puto, quæ oculis exhibentur in Physicis, dulcia, plana, & aperta sunt: hæc vero, quæ

quæ a Rationalibus disciplinis concipiuntur, abstrusa impervia, & multis sæpe noxia fuerunt. Totum enim mundi corporei spectaculum mirabili suarum partium dispositione ad Creatoris cognitionem, & amorem nos movet, ut nullus tam crassæ, aut protervæ sit mentis, qui suavissimæ illius vehementiæ non cedat. Sed quæ in mundi intelligibilis contemplatione investigamus, tot sane mysteriis inveniuntur implicita, ut vel a cogitatione nostra comprehendere nequeant, vel quod peius est, in perniciem nos ducant. Hinc multos ex hac altissima spiritalium rerum indagatione in fanaticum audivimus, aut in Atheismum prolapsos. Hem! bone Deus! Quanta hic non dicam inania, sed temeraria, atque omnino falsa jactantur! Scio ego fuisse nonnullos, qui Rationis studio dediti, cerebro tandem, ac religione vacui evaserunt, sed longe plures, qui sensuum imaginibus illusi eadem fuerunt impietate notati. Ne tamen artium innocentiae demus, quod hominum vitio debetur, monitos volo scholæ nostræ alumnos,

nos, nullum fuisse hactenus veræ seu corporeæ, seu spiritalis Philosophiæ laude præclarum, qui similem ex illa contraxisse maculam crederetur. Qui ergo nimium cordis libertati faventes, aut ingenii sui viribus plus æquo tribuentes, altiora se curiosius inquirunt, hi profecto pro veritate errorem, ac impietatem pro virtute offendunt. At vobis ego non illam prædico Rationalem Philosophiam, quæ contra semetipsam hominis rationem armat, non illam superbientem, & contentiosam, quæ in Auctorem suum rebellis suave illius jugum excutit, & disputat de ipsius legum æquitate. Illam vobis commendo, illam tradam, atque tuebor, quæ hominem monstrat corpore, & spiritu constantem, a Deo sapientissime ordinatum, ut corpus spiritui cederet, spiritus corporis utilitatibus provideret: hac inter utramque substantiam concordia stabilita, ut una alteri imperet, alia illius imperium non recuset, immo nitantur ambæ ad se, omniaque sua in nobilissimum totius Auctorem referenda. Quid
in

in hoc discriminis , quid periculi ? Recedant ergo fanatici illi , qui hominis mentem a corpore in hoc conjunctionis statu separant , ut verum , & bonum invenire possint ; cum illa invenire impossibile sit alio , quam a Deo constituti sint , modo , atque ordine. Erubescant impii , qui corpus adversus spiritum commovere curant , illudque a legitimo ipsius dominio subtrahere , ut in profundum miseriæ barathrum præcipitent. Fateantur omnes nullam in litteris nostris timoris , sed lætitiæ plurimam causam esse , quia & beatitudinis nostræ viam aperiunt , eandemque facilem , & expeditam.

Vehementer errare non inficior , qui existimant veram ab homine sapientiam comparari posse , quin multa in illius prosecutione sustineantur. Sed vehementius errant , dum maiorem in spiritus , quam in corporis disciplina difficultatem collocant : quod quantum a vero distet , proprio unusquisque experimento confirmabit. Multos sæpe vidimus ad Astronomiæ studia egregie
fa-

factos , qui tamen ob oculorum vitium , quo laborabant , ad contemplandos cœlorum ambitus , syderumque cursus sese impares esse querebantur. Alii artis paralyfi occupatos fêrre non poterant ad metiendos terræ modos , tametsi Geometria fuerint diu versati. Hos capitis , stomachique imbecillitas a navigandi , medendive artibus ; illos rerum inopia a domibus , arcibusque construendis deterrebat : ut omittam pretiosum illum ad res istas instrumentorum adparatum , cui sane comparando immensi labores , ac sumtus expendi solent tum in Botaniciæ hortis , tum in Chemiæ laboratoriiis , tum in Physicæ musæis , tum denique in Mathematicæ solariis. Quodsi nulla hæc ipsis obstant ; atamen obstare possunt alia foris advenientia , & non levis negotii impedimenta , temporis scilicet vicissitudo , atque intemperies , quæ nos a corporum nostrorum cura sæpe prohibent , ac interturbant. Qui vero spiritum velit rationis , & morum præceptis imbuere , nulla hæc prætendet obstacula , si serio , candi-

doque animo his studiis tradatur. Quotquot nascimur, mente instruimur, voluntateque donamur: has intus facultates servamus, nec ab ullo, quem sciam, avelli possunt, quantumvis magna armati manu conarentur. Ipsæ nos die, nocteque, & ubique comitantur: in adversis erigunt: tenent in prosperis: si erramus, monent: si progredimur, laudant: diriguntque, si titubamus: ac per multa vitæ discrimina ad veram semper felicitatem perducunt. Hæc quam vere a me dicta sint, sapientissimi Regis decreta confirmant, cum Rationis Philosophiam ad omnes, quæcumque illæ sint, hominis artes, & disciplinas necessariam esse, & ab omnibus addiscendam fore fateatur. Omnes enim, si unam excipiamus Theologiam, quæ altiori revelationis lumine inlustratur, ab hac totum illum, quo micant, splendorem accipiunt: ac nisi illius ductu, & monitis regerentur, in naturæ contemplatione aberrarent: ut sine injuria eas veluti famulas, quæ alterius mandata exsequuntur, nostrum vero dominam eis imperantem adpel-

pellaverim. Sed quid vos morabor? Ipsa, quam modo excepimus Theologiam, suam licet a Deo vero luminum fonte, atque parente, lucem habeat, hujus tamen radios non contemnit, immo illius opera utitur, ac diligentia juvatur. Nam cum religionis Divinæ mysteria nos homines, non saxa, aut truncos inveniat, & a nobis firmum, sed rationabile obsequium postulent, paratosque velint ad reddendam Fidei nostræ rationem; opus est, ut aut personam hominis ratiocinio utentis sustinere, aut Theologi omnino perdere videamur. Præterea innumeri de cogitationibus, ac moribus nostris sermones, qui in Theologia sublimius retractantur, a Rationali Philosophia jam sunt parati, dispositi, atque inlustrati.

Ad hanc ego vos provoco, Adolescentes ingenui, & per quidquid ubique sanctum est, oro, & obtestor, hanc præ cæteris colere, & illi vosmet totos tradere destinetis. Non terreant vanissimæ hominum injuriæ, quæ in præclaram Artem quadrare non debent, in qua nihil abstrusum,
ni-

nihil nisi pervium , utile , ac sanum esse vos docui. Pergite jam, quo præclaram indolem vocant Optimi Regis auctoritas , Parentum vota , ac Præceptoris industria. Nisi me diu teneret de vestro in Sapientiam amore concepta opinio , aliis vos modo urgerem stimulis , adpenderemque fasces , togas , mythras , atque thyaras , quæ litteris esse solent præmia , & ornamenta. At tanta , quanta in vobis est spes , atque existimatio , non perituris vitæ commodis , & honoribus excitatur ; sed alia , & optima quidem mercede , mentis scilicet dotibus , animique virtutibus : quæ si , uti par est credere , adolescentiam vestram ornaverint , senectutem demum reddent patriæ utilem , vobis gloriosam , atque felicem.

Dixi.

008156

